

REDACȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

ABO MENTUL

Penru Austro-Ungaria
de un an fl. 10; pe 1/2,
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50 pe luna șiN-rii de Dumineacă pe
an fl. 2.—Penru România și străinătate.
pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înmormăză.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

INSETIUNILE:

de 1 păr garnon: prima-dată
7 cr.; a doua-oară 6 cr.;
a treia-oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiercare publica-

cține.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt cu 10%
mai mici în Arad.Scrisori neînțelese au
rămas.

TRIBUNA POPORULUI

Invățătorii nostri.

A fost un moment fericit, când „Reuniunea Invățătorilor gr.-or. din Diecesa Aradului“ a hotărât să tîna adunări generale și prin provincie. Numai aşa adunarea generală tînuta Sâmbăta și Dumineacă în comuna Moineasa, cel mai departat și mai izolat loc al comitatului, se va inseră în istoria Reuniunii ca un eveniment îmbucurător.

Eata de ce: de când cu atatea prigoniri, de când pe terenul politicelui s-au închis aproape toate chipurile de manifestare, e o bucurie mare pentru noi toți, când vedem că cel puțin pe terenul cultural nu lăneștem. Din contră, se observă un progres cu atât mai intensiv, cu căt în lipsa preocupărilor politice, atenția tuturor celor buni se îndreptăza înspre cehiunile școlare și bisericesti. Si cine ar putea tagădui, ca înălțarea neamului prin nimic nu se poate realiza mai sigur și mai repede, ca tocmai prin întărirea școalelor, prin dezvoltarea interesului, în toate păturile societății românești, față de școală și invățătorul român? Dar acest interes desigur că se desvăluă în proporții cu atât mai mari, cu căt mai mult însiși invățătorii vor căuta ca acțiunilor lor să dea un cerc căt mai larg.

Ducându-se să tîna adunări generale și în provincie, evident că scorul mai sus indicat se atinge și astfel acțiunea invățătorilor români se prezintă ca un puternic val în mișcarea culturală generală a Românilor.

Inițiatorilor acestei acțiuni, cari în același timp sunt și conducătorii Reuniunii, desigur că le-a fost spre mare măngăiere, văzând atâtă lume românească adunată în jurul lor. Cu prilegiiul pomenei adunării generale a fost adică la Moineasa peste patru sute persoane, toate din pătura cultă a poporului român: protopop, avocați, profesori etc., nemai vorbind de preoții numeroși, cari au tînuit să se prezinte alături cu colegii lor de apostolie.

Ear disertațiunile ce s-au tînuit, vorbirile rostite, concertul, declamările și insuși balul dat, au fost, desigur, dacă nu prestațiuni cari din punctul de vedere pedagogic și artistic să atingă culmea, în seceta asta ce băntue viața noastră națională au fost însă un moment de reculegere și recreație.

Nu mai puțin important a fost și faptul colegialității ce s'a desvoltat între invățătorii Diecesei Aradului și între cei din Diecesa Caransebeșului. Această din urmă a trimis la Moineasa o delegație de cinci invățători, simpatici și harnic, dând astfel prilej la manifestații de înălțare dragoste frânească ce există între cele două corporații...

Reuniunea invățătorilor Diecesei Aradului a hotărât să trimită și ea o delegație la adunarea generală a invă-

tătorilor din Banat ce se va tîne în luna viitoare la Orșova... Ce frumos ar fi dacă pe viitor s'ar imita acest schimb de politeță și colegialitate între toate Reuniunile culturale române. S'ar cimenta atunci și mai mult legătura frânească între noi, și am putea să și invățăm unul dela altul.

Eata considerante ce ne fac ca să ne ocupăm la acest loc de adunarea generală a Reuniunii invățătorilor nostri și din incidentul nouă mișcări ce au pornit cu atâtă succese, să-i felicităm cu căldură.

Situația în Austria. Foaia poloneză bine informată „Glos Naroda“ scrie :

„Din toată procedarea guvernului reiese, că contele Thun într'adevăr nu încearcă nimic fără consimțémentul dreptei (majorității). De aceea a lăsat în părăsire planul de a regula cehiunarea limbilor pe baza §.14; de aceea guvernul n'a luat absolut de loc în seamă până acum programul comun al Nemților, desigur acestia socotiau la sigur, că guvernul va reage într'un mod ori într'altul în urma lui și va reîncepe negocieri cu ei. Nu s'a întîmplat însă nici una nici alta; ceea-ce se poate explica numai așa, că dreapta n'a voit să-și dea voie nici pentru una, nici pentru alta.“

Nu se poate să nu fie recunoscut, că, în ciuda versatilității care se poate observa în procedarea guvernului, el acum în fază actuală a dezvoltării stărilor, dovedește o firmitate de caracter, precum și prudentă“.

In urma urgentării comitetului executiv al partidului ceh tinere, deja în toamna viitoare se va deschide în Béerno (Brünn), capitala Moraviei, politehnica cehă, una din cele 36 postulate ale Cehilor.

OSÂNDITI!

Eata ce se scrie din Szolnok lui „Budapesti Hirlap“ :

„Raportul anual al inspectorului școlar regesc al comitatului Jász Nagy-Kun Szolnok deschide niște date întristătoare despre starea invățământului poporului din comitat. Reiese anume din raport, că în comitatul nostru sunt zeci mii copii obligați de școală, din cari însă nici unul nu poate umbla la școală, din cauza că nu's destule școli. Si aceasta este așa nu numai în numeroase sate din comitat, ci chiar în insuși orașul Szolnok, unde din cauza lipsei de școli, dintre patru mii copii obligați de școală, două mii nu se pot împărta și de invățământul elementar.“

„Asemenea stări sunt și în Jászberény. Cele mai multe comune n'au bani pentru școli.“

„Afără de Szolnok, multe comune au cerut de curând statisticile școalelor noastre; astfel între altele: Tisza Földvár, Dévabánya, Tisza-Süly, Nagykürtö etc.“ . . .

Cetind aceste rânduri, nu știu într'adevăr, de care dintre multele simțiri și gânduri ce își deșteaptă să te lasă predominant: să admiră patriotismul serbat în ministrilor de instrucție publică maghiari, cu odoarul lor cel mai vestit și preslăvit, de către ovreime, Wlassics? — să te miri de cumintenia d'andoasele a „közművelőtési egylet“-urilor și „nemzeti szövetsége“-urilor?

s'au în sfîrșit să te indignezi de ticăloșia maghiarisoare a unora și altora?

Nu s'are îndreptățirea toate aceste simțiri și aprecieri? Nu merită oare a li se aplica și ministrilor de instrucție publică maghiari, precum și reuniunilor „culturale“ suspomenite cele mai aspre și grave epite din partea noastră, a nemaghiarilor, ear din partea naționalei singure alcătuitoare de stat“ cele mai grozave osânde, văzându-și pe unul și pe altul cum prăpădesc banii tuturor pe scopuri utopice impiedecând în dezvoltare intelectuală și morală pe copii nemaghiari cu maghiarizarea sănătică și sănătoasă; ridicând 400 școli poporale maghiare printre nemaghiari, fără de nici un folos? Pe când în același timp, tocmai din cauza aceasta, lasă fără invățământ 10 000 copii ai „nației“ proprii și încă în comitatul din cele mai neaște maghiare?

Eata consecuența nefinalizabilă a crimei de maghiarizare!

Ce pedeapsă ar merita într'adevăr ministrul maghiari, toti căi s'au pererăt, pentru această crimă nu numai din partea noastră a nemaghiarilor, ci și din partea nației singure...? N'ar merită oare, că aceasta din urmă să își bată mai întîiu cu petri și apoi să mai venim încă noi, Români, Slovacii, Serbi și le cerem socoteala? Se pare oare cuiva vorba prea aspiră, prea drastica? Ba eu cred, că pedeapsă de acestea ar fi încă tot tare domoala pentru foate consecuentele rele, ce au isvorit și isvoresc mereu din crima maghiarilor mai ales pe terenul invățământului primar.

Si ce să zic de „közm. egyes“, și „nemz. szövets.?“ Dacă n'ar fi printre noi acreditață părerea, că întreprinderile lor sunt o prostie, o utopie, am zice, că matadorii lor sunt niște speculații murdări, cam în felul lui Pázmány.

Căci, dacă într'adevăr au drept scop înmulțirea elementului „singur alcătitor“ și răspândirea culturii maghiare, ar trebui să înceapă acolo, unde e mai mare și aievea lipsă de cultură, cum arată inspectorul școalelor din Iasz Nagy-Kun-Szolnok și unde ar face adevărate acte de iubire de neam pe căd, flecărind, umblând după potcoave de căi morți, în primul rând printre nemaghiari săvârșesc crima laesae humanitatis, precum și o mulțime de alt soiu.

Pentru federalism.

Revista lună „Preussische Jahrbücher“ ocupându-se în fascicula sa din Iunie cu programul comun al Nemților austriaci, publicat în sărbătorile Rusaliilor apusene, de aceea poreclit și „Pfingst-Programm“, nu găsește în el nimic de relevat, afară, zice numai, că și într'insul se mai tot accentuează centralismul în Austria.

Autorul nu crede că această alcătuire de stat este indispensabilă în Austria, ba consideră opera lui Schmerling tocmai ca ceva desastruos și caută tocmai în ea cauzele mai multor perderi suferite de Nemți austriaci în ultimele vremuri. Pe urmă serie textual:

„Nu rămâne alt ceva, de căt a evalua nainte de toate prețul diferen-

telor alcătuiri federalistice ale organizației statului și va fi necesar a decide: nu este oare posibil înlocui legătura țărilor austriace, încheiată prin istorie prin unitatea de stat a diferitelor grupări naționale? Pe Nemți nu-i poate ajunge rēu mai mare, de căt actuala stagnare sufletească și domnia politicei cu lozinca naționalismului intransigent; acesta trebuie delaturat prin recunoaștere de sine... ei trebuie să recunoască, că opera lui Schmerling e un monstru biocratic, care nu se lasă fi prefacut prin cărpeli în nici o alcătuire organică. De aceea trebuie să se înceapă o nouă clădire a statului austriac, fie reconstruindu-se grupări istorice de țără, ce aparțin la olală în concordanță cu modul cum s'a format statul austriac; sau, dacă se va absta de la individualitatea istorice, trebuie să fie îndestulite cerințele naționale și create noue circumscripții administrative, care să fie menșinute printr'un parlament central puternic...“

„Cu bâta în mâna și cu pelea de urs teutonică pe umeri în secolul XX-lea nu vești fi în stare să vă croiți soarte... ci numai și numai prin armele intelectuale.“

Că de minunat se potrivește judecata revistei germane și la hegemonii nostri!

DIN BUCOVINA.

Numărul dela 12 Iulie n. al „Patriei“ (al 13-lea) încă a fost confiscat, astfel că redacția l'a scos în a doua ediție, lăsând afară pasajele găsite periculoase pentru pacea și ordinea publică în stat. În același număr valorosul confrate bucovinean se bucură deja precum urmează:

„Patria“ nu se mai confisca! Aceasta este știrsa, că re umbla din gură în gură. Fapt necontestabil este, că ultimii doi numeri au scăpat teaseri de „bele“, adecă de confiscare. Căt p'aci era, că ultimul nostru număr totuși s'operează. Se zice, că două pasaje din N-rii trecut l'ar fi supărat toc pe dl procuror, îndeosebi notația intitulată „Goana în contra treicolorului“, în care figura pe lângă suchiul Lepszy și Ruteanul tinere Szkurhan. Presupunerile noastre sunt cu atât mai mult întemeiate, eu că censurarea ultimului nostru număr s'a trăgănat foarte mult, deoarece dl procuror a trebuit să confereze timp moi undelungat în palatul guvernului cu dl Würfel. Frumoasă procuratură!“

Bucuria însă n'a tînuit mult, căci în numărul următor, dela 14 Iulie, eacă ce serie „Patria“ cu litere grase:

„Confiscările continuă! Numărul nostru trecut earăști a căzut victimă censurei. Două pasaje din un articol remarcabil, scris de un fruntaș politic de al nostru, au fost confiscate. Până când?“

Numărul acesta earăști a fost confiscat, găsit fiind într-un articol prim că vrednic de această măsură a birocrației înțelepte a lui Bourgignon. A apărut în a doua ediție cu două coloane — oglinzi albe căzăpada. Am reușit însă să ne procurăm o probă de perie de pe articolul confiscat și dăm din el următoarele pasaje:

Cernăuți, 11 Iulie n.

Confiscarea ultimă a ziarului nostru este o insultă la adresa poporului român.

„De-a confiscat-o procuratura din inițiativa proprie, sau de-a confiscat-o guvernul local, puțin impoartă. Confiscarea ultimă este o faptă căzăcească, comisă de „Zopf” biurocratic, trăndav în cugetare, disprețitor al liberei dezvoltări și avid de putere absolută, ce și o arăga.

„Este o insultă la adresa poporului român, fiind că acest popor este despăgubit de dreptul de a auzi glasul autorizat al unuia dintre fruntașii săi politici, care veghiator destăinuiește poporului său observările și cugetările sale; care arată poporului, după cum și este datoria, obârșia relelor tuturor acelora, cari se pogoară asupra lui în mod nemeritat; care demonstrează, de unde pornește dușmania nefrecetată, cu care este tractat urgisitul nostru po or din partea guvernării acestei țări.

„Domnul din piata Austriei culează a se pune între poporul român și între bărbăti de încredere ai acestuia.

„Cugătă d-lor serios, că creionul roșu este un instrument destul de eficace, pentru a face neauzit un glas, care vorbește către popor în toată puterea, sinceritatea și durerea lui!

„Este o dovedă de nematuritate credință aceasta. Ear fapta comisă pe baza ei este cel mai rău serviciu, ce se poate aduce autorităților, până și a celor șefi de secții din ministerii, cari ne sunt atât de dușmani, încât ziua mare proclamă desființarea noastră ca națiune pe pămîntul Bucovinei.

„Poporul român de aici este astăzi pe picior de luptă. El luptă de nevoie nu de voie. El este pacnic și răbdător, însă are în sine conștiința demnității sale și nu poate permite, ca peste el și voința lui să se treacă la ordinea zilei, aici, în țara sa moștenită dela buni-străbuni, în țara suferințelor și bucuriilor sale seculare.

„Cine culează să rumpă din corpul națiunii statul întregi de popor, pentru ca să le arunce în gura lacomă a slavismului?

„Dacă vre-un popor, din căte locuiesc actual pe vechiul nostru pămînt al Bucovinei, are dreptul la scutul deosebit din partea statului, atunci acest drept se cuvine poporului român. Căci acest popor are aici titlul cel mai puternic de posesiune: stăpânirea seculară, tradiția și istoria.”

PACTUL ECONOMIC DUALISTIC.

VII *)

Incidente suspecte.

(Ag) Cât de subredă este și cea mai nouă regulare a raporturilor economice — și încă în mod provizori pe 8 ani, adică până la 31 Dec. 1907 — prin pactul încheiat între Thun și Szell, pe baza formulării așa de esențial modificării a acestuia, dovedește în prima linie textul legii ungare, cu multele ei dispoziții elastică, rău precise, și expresiuni foarte gingăse pline de pericole, cum este spre pildă vorba „reciprocitatea”.

Afară de aceste dovezi cuprinse în lege, se mai produce, a doua zi după încheierea pactului, nainte de a fi promulgat și pus în practică, incidente, care și ele arată clar subrezenia arangamentului, asupra căruia, chiar după mărturisirea lui Kossuth, aternă „sabia lui Damocle” în forma eu-toi, despre care, ca de groază, în tot timpul negocierilor între Szell și Thun, nimeni, dar nimeni n'a avut îndrăsneala nici să pomenească, unii temându-se să nu se surpe prin suflarea ei căt de slabă clădirea pactului așa de cu anevoie încheiat, altii — spre pildă Luegeriștii — rezervându-și pu-

căturile și loviturile în contra Ungariei, când această chestie, cu totul, va veni pe tapet.

Eacă unele din acele incidente la care facem aluzie.

Toată lumea dincolo și dincolo era convinsă, că toate amănuntele pactului, până la cele de pe urmă virgule și puncte, sunt deja căt se poate de precis stabilite și că nu mai rămâne altceva decât sanctiunea și publicarea instrumentelor: în Ungaria a legilor respective, votate de către dietă, și de primul închis Martia trecută, 11 c., prin casa Magnaților; iar dincolo prinordonanță împăratescă pe baza §-14. Deodată însă, Luni, 10 c., răsărise vestea că a doua zi au să vină la Budapesta, contele Thun și ministrul de comerț bar. Dipauil „pentru a preciza” — cum afirmau oficioase — „încă unele texte și formalitățile perfectionării pactului”; explicând necesitatea acestei întâlniri și confidătură a ministrilor cisleitanii cu cel ungari în niște telegramme din Viena nu mai puțin oficioase ce ocupau coloane întregi, și având cuprins foarte straniu, plin de bănuieri.

Eată cum sunau spre pildă unele expuneri sperioare în depeșile lui „Fester Lloyd”:

„Se pare că acest termin (pe la mijlocul lunii Iulie) planuit pentru activarea pactului nu va putea fi menținut; ba se pare că un termen hotărât, fie chiar întârziat al activării peste tot nu poate fi indicat...”

„Tot astfel și în privința ordinii de publicare a singuralicelor nu este nimic stabilit...”

(Toate acestea cu litere subliniate și în original.)

Vorbind apoi de „greutăți” și din nou despre „amănarea promulgării” pactului — tot cu litere subliniate, — zice că ministri austriaci vor veni pentru a-și preschimba vederile asupra delăturării (acestor) greutăți prin contact nemijlocit...”

Intr-altă depeșă pomeneste chiar despre „modificări de introdus” în textul pactului, „în urma unor temer” ce s-au ivit; „...ba în conferențele ministrilor vor avea „căuta și găsi modul pentru stipularea reci procității”...”

Va să zică, nici chiar concepția sau rostul vorbei atât de periculoase, cum e reciprocitatea nu era până la 11 c. Încă stăpănată. Si nu s-a spus nicăieri, că l-ar fi stăpănat cel puțin aceste de pe urmă confrerente a ministrilor ungari și austriaci.

Pe urmă zice depeșă din cuvânt în cuvânt:

„Precum e cunoscut, mai lipsește încă aprobatăa priviligei Băncii prin adunarea generală a acționarilor ei; și deoarece această adunare generală se va întâcei cel mult în primele zile ale lunii Septembrie, sanctiunea legii ungare despre Bancă precum și promulgarea ordonanțelor împăratesci privitor la această afacere în Austria vor fi amâname până după întrarea adunării generale. La nici un cas promulgarea pactului nu va urma în curând, precum se credea mai nainte de toți” (Subliniat în original).

„Promulgarea convențiunii comerciale-vamale se crede că va suferi și ea o amâname, deoarece în cercurile normative se pune preț pe aceea, că promulgarea convenției și a privilegiului Băncii să se întâmple deodată... Actul privitor la Bancă ar fi să intre în vigoare numai după expirarea actualului provizoriu, adică la 1 Ianuarie 1900... In curând va fi publicată și pusă în practică numai o parte a aranjamentului, acela privitor la dările de consum, și aceasta numai din cauza, că se va începe anul nou de „exploatare” (Ceea ce se chiamă în termen tehnic „campania” și pentru industria de zahăr spre p. se începe în Octombrie).

Convocare.

P. T. Domnul membru din despărțimentul Oravița al „Asociației pentru literatură română și cultura poporului român”, precum și toți binevoitorii și sprințitorii culturii poporului român, sunt invitați la adunarea cercu-

ală, ce se va întâcei Dumineacă, în 6 August a. e. st. nou. în scoala gr. or. rom. din Cacova cu următorul

PROGRAM:

I Înainte de ameașă:

1. Participare la serviciul divin ce se celebrează la 10^{1/2} ore a. m. în biserică gr. or. rom. din Cacova.

2. Deschiderea adunării cercuale prin directorul despărțimentului

3. Raportul cassării și secretarului.

4. Raportul comitetului cercuial.

5. Revisuirea raționării cumiteturii cercuale.

6. Stabilirea bugetului anual pentru trebuințele despărțimentului.

7. Adunarea de membri noi și înregistrarea taxelor.

8. Esmiterea a 2 delegați la adunarea gen. a Asociației.

9. Eventuale propuneri în cadrul statutelor.

După ameașă:

10. Disertații care se vor inscrie directorului cu 24 de ore înainte de adunare.

11. Verificarea protocolului și închiderea adunării cercuale.

Oravița, în 10 Iulie 1899.

Ion Perian, S. Trălu, secretarul desp. directorul desp.

NOUTAȚI

Arad, 17 Iulie n. 1899.

Rennuinea învestitorilor gr. or. din Diocesa Aradului, despre a cărei adunare generală întâi la Moneasa vom da un raport amănuntit, se va întâcei pe anul viitor la Arad, în ziua de S.-Petru.

„Panslavii” chiar în Isaszegh, acolo unde, precum am spus într-unul din numeroi precedenți, fratele sărbătoritorul de naționalitate, Tisza László, mare proprietar, a fost dat în judecată pentru defraudare a banilor incursi pentru ridicarea unui monument honvezesc. „Panslavii” chiar în Isaszeg e lucru aşadar de necrezut, și eacă totuși se pare că e adevărat. Comuna aceasta este o colonie slovacă în felul celei din Ceaba sau altele, în apropierea Budapestei. Grosul populației vorbește și acum numai slovacă în viață de toate zilele și numai cățiva înădrăgari, mai ales slujbasi și au primit limba maternă în cea de stat. Aceștia apoi o slăvesc cum pot numi că deoarece comunei spoișă maghiara. Mai deunăzi s-a întâmplat însă, că în sedința consiliului comunal, cecum i-se scria d-acolo lui „Magyarország”, însuși primarul Albert Grznár ar fi strigat notarului și celorlalți „maghiari”: „Noi suntem Slovaci, și nu Maghiari; și aici, în casa comună trebuie să se vorbească slovacă!” Ear parte a covârșitoră a celor de față a strigat: „Așa este! Vrem să se vorbească aici slovacă!” Când apoi a cerut, că cei ce vorbește să voteze în limba maternă, să li se permită, representanții ideiș nu s-au învoit, o seamă dintre membrii consiliului nici n-au votat și s-au depărtat. — Se înțelege, acum e extremă neliniște în feile patrioțice, în urma descoperirii „panslavismului” chiar și tu — Isaszegh.

Pulszky Károly, cel ajuns atât de celebru prin excrocherile sale săvîrșite anii trecuți ca director la galeria de tablouri a muzeului național maghiar din Budapesta, — a murit în Australia, unde fugise de lume și de familia sa. O altă versiune spune, că s'ar fi sinucis într'o corabie din apele Oceanului.

Biserică nimicită. Se scrie din Dobrogea, că o mare biserică de acolo, care tocmai acum fusese renovată, a ars de tot. Focul s-a izcat. Joi pe la mijlocul noptii în turn, al cărui copriș a ars cu desevârșire. Globul urias al turnului și clopotele dintrinsul au căzut cu o putere groaznică, sdobind coprișul și cerimea bisericei. Incendiu abia dininea a fost localizat, după ce aproape toată clădirea a căzut pradă flăcărilor. Se crede că focul s-a izcat din cauza de țigare, aruncată de muncitorii cu prilejul reușită, și că focul mai multe zile de la rîndul a stat ascuns în turn.

„Asociație” la Năsăud. Ni se trimit următoarele donec invitați:

— Comitetul cercual al despărțimentului XXI (Năsăud) al „Asociației pentru literatură și cultura poporului român” convoacă adunarea anuală a despărțimentului pe 6 August a. n. la 3 ore d. a. în sala de gimnastică dela gimnaziu cu prilejul adunării generale a despărțimentului XXI (Năsăud) al „Asociației pentru literatură și cultura poporului român.” Începutul la 7^{1/2} ore seara. Intrarea de persoană 70 cr. Venitul curat e destinat parte pentru ajutorarea școlilor săraci dela școală elementară română și confesională gr. cat. din loc, parte pentru înfințarea de biblioteci populare. Suprasolurile mari înărmătoare se vor primi cu mulțamită și cuibă publică. Năsăud, la 12 Iulie 1899. Comitetul aranjator.

Gimnasiaste române. Domnișoarele Victoria Voicu și Veronica Turean, ficea d-lui prof. univ Em. Voicu și Veronica Turean, ficea d-lui consilier O. Turean, au trecut zilele acestea la gimnasiul din Suceava (desp. rom.) examenul pentru clasa a treia cu succes excelent. („Patria”)

Un proprietar otrăvitor. Se vedește din Beclăcherecul-mare, că și pe scolo s'a dat de orma unui otrăvitor, vrednic tovarăș al celor din Hódmező-Vásárhely și din Jebi. Numele leză Kuzé Péter, un bogat tăran neamț din Cernea-germană. Patru soții a avut Kuzén până acum, și pe toate patru le-a trimis pe ceealaltă lume prin otrăvirele sale, îndestulindu-se numai cu suzerine de bani, ce în urma casurilor de moarte le ridică pe rînd dela reuniriile de înmormântare din Cernea și Jimbolea, unde pe toate patru le asigurase el însuși. Probabil că bestia aceasta ar fi continuat încă „rentabilă meserie”, dacă nu intervenisea autoritatele, care au porosit cercetarea în contra ucigașului. Au fost exhumate toate patru cadavrele victimelor sale, și s'a constatat otrăvirea. — După cum se spune, Kuzén n'a fost numai otrăvitor în satul său ei și incendiari tetători, care într-un rînd ar fi dat foc comunei din patru părți. Jumătate din sat a fost căzut pradă focului cu acest prilej, dar crima nu s-a putut înăuntru dovedi. La perictarearea, ce în urmă va urma, insă probabil că monstrul om și va recunoaște și această ispravă oribilă.

Moarte înflorătoare. Pedelul licențiat de aici, Francisc Berger, având să coboare Sâmbătă dimineață niste icoane de pe părți în laboratorul de fizică al gimnasiului, a căzut de pe scaună (într-o înălțime de patru metri) pe o masă cu burta într-un obiect ascuțit ca o frigărcă, ce servia pentru anumite experimente fizice. Obiectul i-a străbătut prin stomac și s'a înfășat în osul spinării, rămnând astfel mai multe minute împlinat într'insul. Fiind de față și un băiat, acesta a strigat după ajutor. Abia medicul, ajutat de cățiva îngriji, a putut să scoată ferul din trupul nenorocitului om, care peste câteva ore a murit între durerile cele mai cumplite.

Monografia comunei bisericești române gr. or. din Cetatea Brașovului. Sub acest titlu și cu ocazia unei sfîntiri biserice-

nouă a Sf. Adormire din Brașov cetate, părintele protopop, dl Bartolomeu Băilescu a scos de sub tipar un op istoric local, care, cumpărat pe baza unor documente (în număr de 118) originale de un interes numai local, ci și de interes general românesc, conține monografia acestei comune bisericești de la anul 1786 până în ziua de astăzi. Prețul acestui interesant volum de 276 pagini, tipărit pe hârtie fină, în octav mare, cu 11 ilustrații, — este numai 1 fl. Opul se vîntă în folosul bisericii și este spus spre vînzare: la librăria I. Curcu, la firma Nepotul Eremia, la epitropul bisericii Teodor Spăderea și la autorul, în Brașov.

Darvin, Faye, Laparent și părintele Bontilă. Cum ajung numele acesteia împreună, — vor întrebă cititorii nostri. Să așa rebdare, că și vor primi răspuns. Cum i-a trăznit în minte, cum nu, destul că părintele Bontilă din Lugoj l-a apucat să-i combată pe susamintul săvădări și într-o brosură de 7 pagini, zis: *seopte pagini, și să dă gata.*

Eată cum începe părintele Bontilă să combată:

„Domnul membru academic din Paris M. Faye în teoria sa susține că sarele și perde mereu căldura și prin o coajă se va închide lumina lui, iar atunci vegetația pe pămînt va încresta și lumea va fi finită.

„Domnul Faye judeea, că sarele ar fi un material care prin Consumația sa gata, subseriul său să pămentul este invaluit într-un strat mare de Aer *jur imprejur*, iar ambele sunt *jur imprejur* incongruante de un foc etern, carele casi aerul dela sine sa nu fresce, asa dar cate coruri cu sistemele lor de aere sunt ingradite de acel foc *fara fond* și marginile lor pot numera sau măsura, scind că pămentul nostru, și tote celelalte coruri nu au obâră, (caci pe ce ar sta baza) nici coperia, caci numai focul acesta, poate fi și baza, și coporul lui în univers, și numai acesta tine în ordinea corpurile în Univers și nule lăsa să ese din emisfera lor este de creșcent; Deci Dile Faye sau credi în Teoria facului meu și apoi vei cunoaște că sarele nuse pot esură sau sene descrierea materialelor lor. Diale sau se ne spună cătă chilograme contin, și cat pe Dii și Nopti consumă, apoi ar putea fi Teoria Diale adeverata.

„Deci precum Aerul într-un strat foarte gros încingejură *jur imprejur* asa pe ambele le incongiură *jur imprejur* cu foc *fara margini*; sare luna și stelele sunt numai canale trase prin Aer și vada ele pămentul, și noi pe ele, având Misia, să luminăm, se incalcasca că totă vîntulorile pămentului, apele și Aerului sele de Viatia, ear pămentul sa rodască ca se se hrănescă tote vîntulorile.

Nu sarele este deci motorul carile lumea, ci focul. Sarele este numai *porta care* să deschide spre păment, caci pămentul prea osia sa se intorce, și cand trece pe dinaintea porti sarei atunci pe locul acela de păment e Dia, ear pe cealaltă parte de păment e noapte, de aceea se conchide că sarele e numai o *porta trasa prin Aer* dela acel foc Vechie, caci dacă n'ar avea el porta aceasta pămentul tot si etern ar fi luminat, ear noapte n'ar fi fost.

Vă să zică a paști-o dl Faye, căci dacă va și să spună căte chilograme fac „materialele soarelui”, va trebui să primească „teoria fociului” d-lui Bontilă.

Lumea învățată așteaptă cu neastămpăr cum nu va ști Faye din impasul în care l'a băgat d-lui Bontilă.

Vom mai reveni

sau trei episcopi” zice—canonul 1 apostolic.

Actul chirotoniei părintelui I. Goldiș s-a început eri cu serviciul divin de seara (vecerne) prin asistență și conlocarea I. P. S. Sale Metropolitului Ioan Mețianu și a Preasfinției Sale Nicolae Popa, episcopul Caransebesului.

În mijlocul bisericii pe un covor era așezată o masă și înaintea ei trei foteluri, unul pentru I. P. S. Sale Metropolitul, altul pentru P. S. Sale episcopul Caransebesului și al treilea pentru nou-alesul episcop al Aradului. Pe masă erau două luminări aprinsă, stânta cruce cu evangelia, un tăier cu trei preseuri și o stică de vin cu trei pahare.

După serviciul vescovinic la care a servit părintele protopop al Sibiului Ioan Papp, cei doi diaconi celebranți cu cadienție în mâni au venit înaintea stranei în care său nou alesul episcop și cădindul au trecut urmări de deasupra pășă înaintea șilor împărați. Aci archidiaconusul li-a spus că sinodul episcopal al Aradului l'a ales de episcop și în urma votului sinodului episcopesc Majestatea Sa Imperatorul și Regele a întârnă alegerea.

La această nou-alesul episcop a facut declaratiunea următoare:

„Domnul este tăria mea și ajutorul meu; drept aceea primesc, cu liniște sufletească, alegerea mea de episcop al eparchiei Aradului; mă plec și mă supun Preasfințitului meu Stăpân, — archebiscului și Metropolitului Ioan și sfîntului Sinod arhieresc, precum și voinței preaunite a Majestății Sale preagătiosului nostru Imperator și Rege; și azi primesc vestea aceasta, n'am în contra ei nimică, ci mă făgăduesc, că primind darul arhieriei, voi îngrăji din toată inimă și puterea mea de biserică și turma lui Christos din eparchia Aradului, încredințată mea, apărându-o contra tururilor îspitelor; voi învăța curvențul Domnului și voi lăuda numele lui, caci a acelui este lauda, mărire și puterea în vecii veclor — Amin.”

După aceasta Inalt. Preasfinția Sa metropolitul cu Preasfinția Sa episcopul Caransebesului și nou-alesul episcop al Aradului s-au așezat pe fotelurile dinaintea moesei și la cântarea polițoanelor pentru Imperator, metropolit, nou episcop, cel patru patriarchi, preoți clerc și popor beau din viață închinându-se fiecare polițon osebit.

Seara a urmat verenia cea mare cu utrenia după tipicul Rusaliilor la care a participat nou-alesul episcop asistat de domnul protopop I. Papu, Ignatie Pop și doi diaconi.

A două zi, Dumineca s-a celebrat sfânta liturgie, la care a pontificat Inalt. Preasfinția Sa metropolitul Ioan Mețianu cu Preasfinția Sa episcopul Nicolae Popa împreună cu nou-alesul episcop al Aradului Iosif Goldiș, asistări de Preacuvioșilelor Loredan și Filaret Musta, Augustin Hamzea, protopopul Ioan Papu, Ignatie Pop și doi diaconi.

Inalt. Preasfinția Sa metropolitul și episcopul Caransebesului, îmbrăcat în vesminte arhieresc, se așează în scaunele dinaintea amvonului, ear' protoiereul Ignatie Pop conduce din altar pe noul episcop îmbrăcat în vesminte preoțesc de liturgie înaintea celor doi Arhiechi și stand pe un covor împodobit cu chipul vulturului Protodiacaonul ecclastică: „Porunceste, porunciți, poruncește Stăpân! Ear' protoiereul poruncină” zice: „Se aduce Preacuvioșia Sa arhiechimandrit Iosif, alesul și întăritul episcop al eparchiei Aradului”. Metropolitul îl întrebă: „Ce ai venit aici să ceri de la noi?”. Nou-alesul răspunde: „Hirotonia arhiechесului dăr, fiind ales și întărit episcop al eparchiei Aradului”.

Metropolitul îl întrebă: „Să te crezi?”. Alesul episcop atunci mărturisește *sinodul credinței*, după care metropolitul binecuvîntându-l îl zice: „Darul sfântului Duch să fie cu tine”. Alesul episcop apoi expune mai pe larg mărturisirea credinței și în sine face jurământ că va păși sfintele canoane și tradiția bisericii ortodoxe etc.

După aceasta se postează înaintea icoanei Mașinătorului, unde rămâne pășă la estre cu evangelia. Atunci protoiereul îl condacă în altar și facinjurând de trei ori sf. masă, preotul cântă troparele „Iisus dantăste”; ear' nou episcop îngenuinchiază înaintea preoților și punând mâinile crucii și capul pe mână, cel doi Arhiechi îl acoperă capul cu omoforul, punând mâinile și evangelia deschisă asupra capului seu

Metropolitul apoi cetește rugăciunsa pentru comunicarea darurui sfântului Duch și îl îmbrăca în vesminte arhieresc, zicând la fiecare „vrednic este” și căutăreții răspunzând tot așa. Ear' la sfîrșitul liturgiei metropolitul îl predă toagări archipăstorești, simbolul autorității și al puterii arhieresci, pe care nou hirotonitul episcop primindu-l a ținut crucea vorbire:

(Vom publica o întreagă în alt număr!
Red. „Trib. P.”)

La orele 1 după amenzi Inalt. Preasfinția Sa domnul archiepiscop și metropolit Ioan Mețianu a dat o masă mare în onoarea nou sfîntului episcop al Aradului Iosif Goldiș. La acest prânz, afară de arhiepiscop și cel doi episcopi, au fost de față suita Prea Sfintei Sale dumul episcop Iosif Goldiș constatătoare din Prea Cuvioșia Sa și arhiechimandrit Augustin Hamzea, Vasile Mangă, Petru Truțiu, Ioan Lengheru, Ignatie Pop, deputat Ioan Beles din Arad și din Oradea Mare; deputatul sinodal Nicolae Papp, director financiar, protopopul Toma Păcală și asesorul consistorial Dr. Ioan Groza; din Caransebes au fost de față afară de Prea Sfintei Sale dumul Archiepiscop și metropolit, care din întempiare asemenea se află la Sibiu.

Masa a fost foarte veselă și animată. Fiețele tuturor ridau de bucurie, că în sfîrșit vîduvia eparchie a Aradului a dobândit un episcop vrednic și iubit.

Sirul toastelor l'a început Înalt. Preasfinția Sa, care a ridicat cel dintâi păhar pentru Majestatea Sa, grătiosul nostru Imperator și rege, Francisc Iosif I. În sfîrșit după acest toast înalt. Prea Sfintia Sa a luat cuvenitul, pentru că să felicite pe nou sfîntul episcop al Aradului, Iosif Goldiș. Inalt. Prea Sfintia Sa a accentuat îndeosebi, că după convinerea tare a Înalt. Prea Sfintiei Sale, eparchia Aradului a căștagat în persoana nou sfîntului un păstor vrednic, care cu distinție săle calități intelectuale și morale va duce spre mântuire corabia lui Christos încredințată cărmei Sale.

Ambele toaste ale Înalt. Prea Sfintului au fost ascultate de oaspeți în piecioare și la cuvintele roștile pentru sănătatea episcopului Iosif Goldiș au erupt în insuflare strigăte de Traiasea.

S'a ridicat apoi nou sfîntul Episcop Iosif Goldiș și cu o vîrvă oratorică și căldură neprefăcută a înimel a declarat că biserica dreptcredințoasă ortodoxă își are taria în sinodalitate, căci singuratici indivizi conduși de mintea mult puțină mărginită a unui singur om pot greși, dar multă împreună mai ușor afă calea aderării; fiind astfel de credință, că numai în bona armăniș se poate afă binele, să expresiune convingerile sale, că înalt. Prea Sfintia Sa asculțând și părările soților săi episcopii va coudoue naia bisericii noastre spre bine și fericire, închină păharul său pentru înalt. Prea Sfintia Sa Domnul Archiepiscop și Metropolit Ioan Mețianu.

Se ridică apoi domnul deputat sindical al Aradului Petru Truțiu și într'un avântat toast închină în sănătatea Prea Sfintei Sale Domnului Episcop al Caransebesului, Nicolae Popa, care cu condeinul și cu fayta ne-a învățat să admirăm măreața figură a marelui Andrei. Acum s'a dovedit nemărginită iubire, ce o păstrează credințoșii bisericii noastre pentru distinsul prelat și ne-a învățat, că numai atunci putem avea speranță de înaintare și fericire în viața noastră națională și bisericească, dacă din această viață vom scoate afară buruiana imoralității și vom sădă întrânsa floarea frumoasă a moralității și adevărului evanghelic. Cu totul s-au scutat în picioare, când a cuvîntat iubul Prelat și ochii multora să ușără de lacrimi. Prea Sfintia Sa a goită păharul în sănătatea mirenilor, care ca membri ai bisericii vor da

sprijinul lor bisericanilor pentru stîrpirea răului.

După acest toast de mare însemnatate a vorbit domnul deputat Ioan Beles, care în numele diecesei Aradului și-a luat adio definitiv dela Inalt. Preasfinția Sa, fostul Episcop al Aradului.

Domnul Nicolae Papp, deputat sinodal și director financiar în Oradea-Mare a vorbit pentru aghiotanii Episcopilor, pentru arhiechimandrișii și preoții ajutațori, în deosebi pentru Prea Cuvioșia Sa Domnul Arhiechimandrit al Caransebesului Filaret Musta, care a mulțumit într-un toast plin de spirit și învățătură. În sfîrșit a ridicat un toast plin de foc profesorul din Brașov Ioan Popa, care în cuvinte măiestre a dovedit, că nu dusmanii externi, ci slăbiciunile interne sunt primejdia noastră.

După masă oaspeții Metropolitului au petrecut încă mult timp în discuții amicale și s-au despărțit cu totul în credință, că au luat parte la un act de mare însemnatate pentru viața noastră bisericească și națională.

Seară la oarele 10 oaspeți străini au plecat cu nou sfîntul Episcop spre Oradea-Mare.

ECONOMIE.

Grăne.

15 Iulie.

Arad: B.-Pesta :

Grâu	Iun. fl.	8.50—8.80 fl.	9.70—9.95
„mai slab	„	8.20—8.30 „	„
Oct.	—	—	8.76—8.70
Cucuruz	Iulie	4.45—4.65 „	4.71—4.83
Aug.	—	—	4.72—4.83
Orz vechiu	—	5.60—5.80 „	6.15—7. —
„nou	—	4.60—4.70 „	5.55—5.57
Săcără	Iun.	6.50—6.70 „	6.90—7.15
„pe Oct.	—	7.50—7.70 „	6.84—6.97
Ovăs	Iun.	4.90—5. —	5.85—6.00
„Oct.	—	—	5.55—5.57

Cursul pieții din Arad.

Din 2 Iulie n. 1898.

Hartie-monetă română	Cump. fl.	9.47	vînd	9.51
Lire turcești	—	—	—	—
Imperiali (15 R. sur)	—	18.90	—	19.—
Ruble rusești 100 à	—	126—	—	12—
Galbeni	—	5.58	—	5.63
Naționale-d'ori	—	9.48	—	9.55
100 Marce germane	—	58.50	—	58.95
Livre sterling	—	11.90	—	12.50

Porci:

(Piața Steinbruch)

8 Iulie.

Ungarie; greutate:			
bărâne 320—380 kg.	40—42.	er. p. kg.	
titere 320—3			

Biblioteca Noastră

Apare în Caransebeș.

Director: E. Hodoș.

Au apărut:

Nr. 1 S. S. Secula, Realitate și Vișări, novelete

Nr. 2. Iosif Bălan, Iancu de Hunyad.

Nr. 3—4. G. Coșbuc, Versuri și Proză, cu portretu autorului.

Nr. 5. Gr. M. Alexandrescu, Fabule alese.

Nr. 6. N. Macovișteanu, Dela Sat, piesă teatrală pentru popor,

Nr. 7. Zotti Hodoș, Intocmai! comedie franceză.

Nr. 8—9. O. G. Lecca, Istoria Tițianilor, cu portretu autorului.

Nr. 10. E. Hodoș, Convorbiri Pedagogice.

Nr. 11—12. E. Hodoș, Cântece Bănățene, cu răspuns dlui Weigand

Nr. 13. E. Hodoș, Cântece Catănești, cu portr. lui T. Doda.

Nr. 14. G. Crăciunescu, Copii de găsit, snoave, cu potr. autorului.

Nr. 15—17. Ios. Bălan, Numiri de localități.

Nr. 18—22. Zotti Hodoș, Poftă bună! Carte de bucate.

Nr. 23—26. P. Drăgălina. Din Ist. Banatului Severin I.

Nrele viitoare: Din Istoria Bănatului Sev. de P. Drăgălină.

P. II. Severinul sub principiul Transilvaniei până la căderea sa în mâinile Turcilor (1658).

P. III. Resboialele între Austria și Turcia pentru eliberarea Severinului

P. IV. Înființarea regimentului valah-illiric, mai târziu romano-banatic nr. 13. (1767—1872),

Partea I. a apărut.

Celelalte au să apară pe rând. Ce ce doresc să li-se trimită, sunt invitați să însăși, ca să știm câte exemplare să tipărim.

Directia.

Conferințele învățătoarești, este titlul unei cărți de 212 pagini apărută în tipografia archiepiscopală din Sibiu. Conferințele învățătoarești din arhiepiscopia ortodoxă română a Transilvaniei ținute în 18/30 și 19/31 August 1898 sunt publicate de comisarii consistoriali. La sfîrșit se află trei lucruri mai bune și anume: „Istoricul treptelor formale, respective metodice, ale învățământului.” „Istoria naturală în școală populară” și „Remuneratiile și pedepsele în școală”.

*

A apărut „LITURGIA sfântului Ioan Crisostom” de Nicolae Ștef, inv. în Arad, ediția II, pentru cor mixt, cu mai multe precesne, irmoase, și un adaus de cântece naționale. — Prețul unui exempl. 4 fl pentru preparanți 2 fl. 50 cr. plus 10 cent pe postal, ear legat cu firme 50 cr. mai mult; se află de vînzare la administrația „Tr. Pop.”

Dentist și atelier tehnic pentru dantă.

Am onoarea să aducă la cunoștință p. t. publice, că în Arad, piața libertății (Szabadság-tér) sub Nr. 22, în etajul I. al casei de chirurgie dela teatru am deschis

un atelier tehnic pentru dantură

care corespunde în toată privința tuturor cerințelor moderne.

Am funcționat timp mai îndelungat la renumita clinica de dantură din Berlin însușindu-mi cele mai noi și practice tratamente aplicate acolo și provăzut pe deplin cu materialul și toate recuizitele tehnice mă recomand (otor) a plumbui măștele cu ori ce material îndatinat, sau metal cum se va afla mai avantajios pentru bolnav.

Pentru curățirea dinților și conservarea lor în stare bună și pe lângă onorariu prealabil fixat.

Tragerea de măștele o sevăresc ori pe lângă amortirea durerilor (amnesticum) ori cu gaz de voluptate sau chiar și fără de acestea.

Pun coroane de măște din aur.

Așez statonnic dinți singuratici

Pe lângă plătire chiar și în rate pun dantură artificială întreagă, deplin acomodată, pentru sdrumicarea bucatorilor, fără a îndepărta rădăcinile dinților, sau numai căte o parte a danturei sevăresc cu multă îngrijire, tot asemenea prelucruri dinți artificiali neconvenabili și reparez părțile rupte din ei.

Scot dinți dela sâra gratuit. Ordinez dela 5—9 ore.

Membrilor dela cassa pentru ajutorarea bolnavilor însă pentru prețuri foarte moderate.

Ordinez înainte de ameazi dela 9—12 ore după ameazi dela 2—6 ore.

Arad 1899 Iunie.

Cu deosebită stima:

VAJDA BENEDICT

medic-dentist.

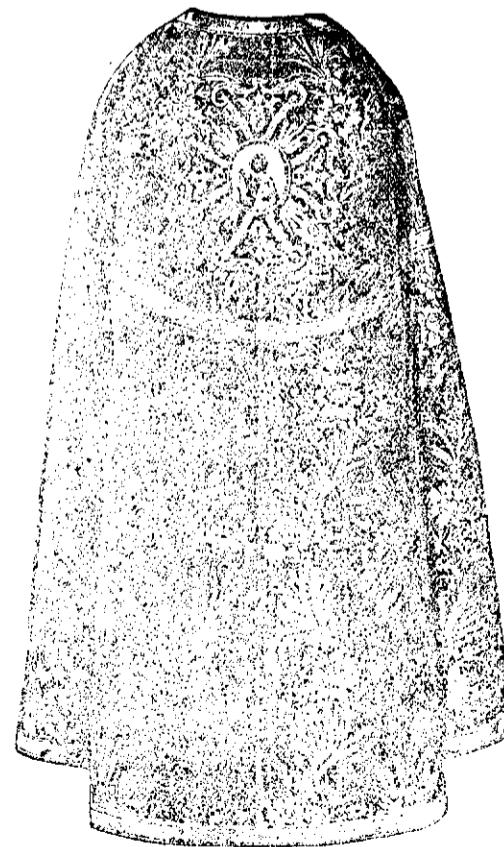
331 20—20

Strict după ritul grecesc

Se pot procura mai bune și mai ieftine

Felon, odăjdi pentru diaconi, Stihare, Prapore bisericești, steaguri pentru reunii, Sfântul aer (Plastanita), Disc, Potir, Steluțe, Chivot Artoclasia (cutie pentru agnet) Dicheriu, Tricheriu, Cădelniță, coane pentru conostas etc. etc.

Prețuri curente (cataloge) bogat ilustrate se trimit la cerere gratis și franco

ERNEST KRIEKL & SCHWEIGER

VIENA I. KOHLMARKT 2.

187 25—26